

Книш С. В.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
Університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Шевченко Т. В.*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Сьогодні щонайменше 200 мільйонів жінок зазнали сексуального насильства. Менше ніж, як 10 відсотків з цих жінок звертаються із заявою про насильство до поліції. Більшість жінок через страх за своїх дітей, осуд з боку інших людей, та традиційні погляди на сім'ю не повідомляють про випадки насильства і вважають, що так і має бути.

Наявність даних про сексуальне насильство щодо жінок значно зросла за останні роки. З 1995 року понад 100 країн провели щонайменше одне дослідження, присвячене вирішенню цієї проблеми, а у період з 1995 по 2014 рр. більше ніж 40 країн провели принаймні по два дослідження, що означає стурбованість суспільства про таке негативне явище, як сексуальне насильство. Проведені дослідження показали, що певні характеристики жінок, такі як сексуальна орієнтація, статус інвалідності, або етнічна приналежність, а також деякі контекстуальні чинники, в тому числі конфліктні та постконфліктні ситуації, можуть збільшити вразливість жінок до насильства.

Домашнє насилля складається з: фізичного, сексуального, психічного (емоційного) та економічного насилля. З кожним роком ще більша кількість жінок зазнає насилля з боку чоловіків з якими вони перебувають в шлюбі, незареєстрованому шлюбі або є партнерами. З метою захисту прав та свобод жінок була складена Стамбульська конвенція “Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами”, яка захищає жінок від будь-якого виду сексуального насилля. Створення такого акту демонструє напрацювання світової спільноти, занепокоєння теперішнім становищем жінок, адже статистичні дані дедалі зростають і необхідно діяти рішуче. В нормах Стамбульської конвенції зазначено також про: переслідування (сталкінг), примусовий шлюб, примусовий аборт та примусову стерилізацію.

Відповідно до статистичних даних в Україні: більше 3 мільйонів дітей

щороку спостерігають за актами насильства в сім'ї або є їх вимушеними учасниками; діти, скривджені матерями, у 6 разів частіше намагаються накласти на себе руки; 50% схильні до зловживань наркотиками та алкоголем; майже 100 % матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей - переважно з неврозами, заїканням, енурезом, церебральним паралічем, порушенням психіки; майже 70 % жінок піддаються різним формам знущань і принижень; за даними МВС України, 23 % тяжких насильницьких злочинів відбуваються в сім'ях; щорічно близько 1500 жінок, і ця тенденція збільшується за останні три роки, вмирають від рук власних чоловіків.

Тому, огляд сучасного вітчизняного законодавства злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та порівняння з іноземною практикою кримінальної відповідальності за злочини вказаної категорії закордонних країн.

На сьогодні в Україні прийняті два закони, які створені на основі конвенції. Перший закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2017 року, відповідно до якого в державі повинен діяти Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства – електронну базу даних, де буде зберігатися інформація про всі зафіксовані інциденти, також визначає терміни які візуально відрізняються від тих що зазначені у документі, зміни термінів запроваджені для того аби суспільство краще розуміло суть Стамбульської конвенції та її необхідність [3].

Другий закон про внесення змін у Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси, які набирали чинності 11 січня 2019 року. Був введений в дію Розділ XIII-1. Як “Обмежувальні заходи”, внесені зміни до Розділу IV “Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи”, а також в деякі статі інших розділів. Статті Розділу IV “Злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи” с 152 до 154 були змінені майже повністю [2]. За новими змінами стаття 153 КК, яка мала назву як “Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом” повністю увійшла до статті 152 “Зґвалтування” і виглядає наступним чином: ч.1. Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (зґвалтування). У ст. 152 КК зґвалтування під собою розуміє вчинення статевого акту без добровільної на те згоди особи, а вже у зміненій статті поняття “без добровільної згоди” виокремлене, а саме поняття зґвалтування розтлумачене і наведено перелік дій сексуального характеру, які можуть бути вчинені суб'єктом злочину. Поняття введення в тіло потерпілої особи будь-якого іншого предмета входило в диспозицію ст. 153 КК. Змінені статті запроваджені в залежності від наявності або відсутності проникнення до тіла іншої особи, відповідно в дію імплементовані норми Стамбульської Конвенції в яких зазначено: що жінки та дівчата піддаються тяжким формам

наси́льства, як-от: домашньому насильству, примусовій стерилізації, сексуальним домаганням, зґвалтуванню, примусовому шлюбові, злочинам, учиненим в ім'я так званої «честі», та каліцтву геніталій, що становить тяжке порушення прав людини стосовно жінок і дівчат і є головною перешкодою для досягнення рівності між жінками та чоловіками [1].

За ч.2 ст. 152 КК передбачено: Зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який зі злочинів, передбачених статтями 153-155 КК, або вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, або щодо особи у зв'язку з виконанням цією особою службового, професійного чи громадського обов'язку, або щодо жінки, яка свідомо для винного перебувала у стані вагітності. Зараз же ч. 2 цієї статті передбачено тільки вчинення злочину за ч.1 повторно. Розбіжність полягає у тому, що з набранням чинності Кримінального Закону зі змінами будуть захищатися права та свободи наступних осіб, які: перебувають у шлюбі, виконують певні зобов'язання, вже не перебувають у шлюбі, але перебували, вагітних жінок [4].

Тобто всі зазначені спеціальні потерпілі, у диспозиції статті й не потрібно буде звертатися до судової практики для виявлення таких обставин як: чи підпадає особа за вчення такого діяння під дію Кримінального Закону, чи ні.

Отже, розглянувши зміни внесення в КК України в розділ злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості можемо сказати, що ці зміни, внесені в розділ були необхідними. Оглянувши світову практику визначення зґвалтування та сексуального насильства можна дійти висновку, що з новим українським законодавством майже збігається. Позитивними моментами є наступні: розширення кола спеціальних потерпілих від зґвалтування та сексуального насильства, розтлумачення насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, чого не було визначено в статті 153 КК, підвищення відповідальності за зґвалтування, впровадження зовсім нової статті за сексуальне насильство, визначення малолітньої особи. Однак, є моменти на які законодавцю необхідно все ж таки звернути увагу. На нашу думку, об'єднувати зґвалтування та насильницьке неприродне задоволення статевої пристрасті, а залишити визначення в теперішній редакції, розширивши кваліфікуючі ознаки, визначивши коло спеціальних потерпілих крім того додати нову статтю «Сексуальне насильство», скажемо, ст. 153-1 КК України.

---

1. Кримінальний кодекс: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. Дата оновлення: 10.11.2018. Підстава - 2599-VIII. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від

06.12.2017 р. № 2227-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 5, ст. 34.
URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>.

3. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Конвенція Ради Європи: URL:<https://rm.coe.int/1680464e75>.

4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: URL:<http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/147497.html>.

Книш С.В.

студентка юридичного
факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – проректор
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор
Заслужений юрист України
Наливайко Л. Р.*

КОНСТИТУЦІЙНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ І СУТНІСТЬ

Здобуття Україною незалежності та утвердження її як демократичної, правової та соціальної держави зумовило необхідність створення нею єдиного органу конституційної юрисдикції основними функціями якого є тлумачення норм Основного Закону держави та суспільства Конституції та визнання законів та інших правових актів органів державної влади конституційними або ж навпаки(конституційного контролю).

Україна належачи до романо-германської правової сім'ї, модель якої передбачає створення конституційних судів або конституційних рад створила єдиний орган конституційної юрисдикції, який представлений Конституційним Судом України. На сьогодні ми маємо вже третій закон «Про Конституційний Суд України», це є третьою спробою створення закону з часів здобуття незалежності, яка має досвід вже більше двадцяти років. Існування цього інституту дає підстави для дослідження його реалізації, становлення, статусу у системі державних органів, його повноважень, а також необхідність розуміння чи саме ту модель правової системи утвердила Українська держава [2, с. 564].

Першочерговою причиною створення органів конституційної